

Nro 19.

A' FELS. R. TSASZARNAK ES A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBOL.

*Költ Bótsben Pünköst Havának 21 - dik napján
1793. esztendőben.*

Frantzia Ország.

Frantzia Ország mostani kétséges ki menetelű környülállásai között hasonló a' meg háborodott tengernek sűrű habjai között hánykódó hajóhoz, mellynek sem próbált kormányos mestere, sem árbotz fája, sem vas matskája nem lévén, közelebb vagon a' mélységes vizeknek örvényeibe való el süllyedéshez, mint tsendes révpartra való juthatásához. Egész Frantzia országban anarchia, avagy, minden törvény és előjárók nélkül való függetlenség, a' N. Gyűlésben

T

szüntelen való villongás, Kis Britanniában és más tartományokban hazafiak között támadott háború, égy szóval, minden szögiben lyúkában ki be-szelhetetlen zürzavar, nyomorúság, panasz, sírás, béketelenség, és nyúghatatlanság uralkodik. Az ottan uralkodó anarchiának mindennapi tanúbizonyságai azok a sok törvénytelenségek, mellyek nemcsak Párisban, nem csak másutt, hanem még azok között is, a kik magokat törvény tévőknek, és nemzet képét viselőinek lenni tartják, gyakoroltatnak. A N. Gyűlésben hasonlóság ugyan, egy része így, más része másképen gondolkodik; az úgy nevezett Jakobinusok bizván tzimborás társaiknak, és a Párisi kölségnek erejében mindent szabad tettések szerént mivelnek, nem a nemzetnek bődögságát, hanem tulajdon hasznokat tették iselekedeteiknek tárgyáa, ezek azok a gonosz hazafiak, a kik valósággal végső veszedelembé ejtik ezt az ennekelötte virágzó birodalmat. Ezek azok az ezetlen teremtések, a kik meg nem gondolván, hogy egygy olly ropant alkotmánynak, mint a minémü Frantzia ország, lehetetlen közönséges társaságnak lenni, és ha a lenne is, lehetetlen volna annak sok ideig állandónak lenni, kiváltképen egygy olly nemzet között, a melly természet szerént keyély, hajlandó az újításra, és sem isteni, sem emberi törvényt nem akar ismerni. Söt még ezek között is szakadás vagyon; egygyik jobb, másik bal részen, egygyik hegyen, másik völgyön valónak, és ki tudja még mitsodának lenni nem tattyá magát. A mit az égygyik rész jónak itil, azt a másik ártalmasnak lenni tartya, a mit egygyik rész végez, a másik el rontya, a mit egygyik javasol, a másik kárhoztattya, végtére addig villongának egymás közt, mig égygyik a másikának üstökébe kap, és nevetségessékké tesz magokat a N. Gyűlés ülésében megjelentek előtt. Hogy a hazafiak között valóságos háború támadott, annál bizonyosabb nintsen. Elegendö bizonyosságai ennek a Contra-revölutionistáknak napoként

való öregbedése, az ellenek ki küldött seregek, a' közöttök imitt amott történt véres tsaták, és egymás ellen gyakorlott kégyetlenségek, a' Contrarevolucionisták ellen fel állított mézfárló szék, melly noha nem régiben állott lábba, még is már sok ártatlan hazafinak ki ontotta a' vérét: Szép szababtság, szép egyenlőség! Nemcsak az anya városban Párisban, hanem Tolusában és Marseliban is vagynak már illy emberi nemzetnek gyalázattyára ki gondoltatott itilő székek, még több is leszen, ha a' Frantzia pártos nemzetnek szájába vas zabolát nem vetnek az Európai fejedelmek. Nem a' meg világosodott isik, hanem a' 10-dik és következő barbarus századokba illelő dolgok ezek: — Hogyha a' Frantzia revolutió még egygy; vagy két esztendeig tart, a' mint nem régen azon revolutionale tribunálnak egygyik tagja meg jövendölte, nem 80 ezer, hanem két millió ember fog a' Guilotinra szententziáztatni (n).

B&U Cluj / Central University Library Cluj

Ez az átközött itilő szék, az úgy nevezett *Aristocratáknak*, az az, király részéről valóknak és *Girondistáknak*, t. i. a' mérseklett gondolatú és indulatú hazafiáknak vesztegetésekre gondoltatott ki. Az alatt, hogy a' nemzetnek tsábító előjárói, hazájoknak *Solonjai* 's *Lycurgusai* a' karnak lenni, az alatt, hogy az emberiség ter-

T 2

(n) *Guilotinnak* nevezetik az az ölävklő alkotvány, mellyet egy Guilot nevű orvos talált fel a' halálra sententziáztaknak életből való két végzésekre. Hasonló ez az alkotmány a' magyar falukon lévő deresekhez, mellybe két tsukatván a' halálra sententiáztatnak a' feje; egy felső részéről le eső pallas két felé vágja, 's feje az alkotmány oleibe tétetett dászra vízbe esik.

mészeti julsainak nyomozásában törik fejeiket; az alatt hogy tellyes és tökéletes szabadságot igrnek a' gondolkozásban, beszédben és írásban; az alatt ontatik ki sok jó és ártatlan hazafinak a' vére egygy 's két gondolatlanságból ejtett szótskáért. Ennek az emberiséggel égygyútallyában ellenkező itilő széknek leg első áldozattyává leve egygy Pictaviumi *Dumolans* nevű nemes ember, a' ki másokkal égygyütt hazájából ki költözött, de múlt esztendőben ismét oda visszsa tért. Egygy szegény pattantyúsnak tsak azért kellett meg halni, mivel egygy kortsma házban azt mondotta, hogy a' meg öletett király ő néki mint granatérosnak jó fizetést adott, és hogy ő mostan is szeretne király alatt szolgálni. *Blanchelande* Feldmaresal Generál és a' Frantziákhoz tartozó Antilla szigeteknek fő kórmányozója azért vesztette el a' fejét, mivel sz. Domonkos szigetében meg nem szenvedte a' Jakobinusokat (o). Eléggé mentegette szegény magát, eléggé erősítette, hogy ő tökéletes barátta a' szabattságnak és hazájának, hogy ő soha életében semmit nem mivel a' nemzetnek kárára, bé nem vették a' vérszopó bírák mentségét, el küldötték a' más világra. Egygy 50 esztendős szakáts leány tsak azért tsukatott a' *Guilotinébe*, mivel gondolatlanságából olly szókat ejtett ki szájából, a' mellyből az a' következő húzatott ki, hogy ő is a' királynak és árisocratáknak barátneja. Epen a' napon, mellyen

(o) Jakobinusoknak nevezetnek Párisban azok a' királyi méltoságot rontó Frantziák, a' kik az ügy nevezett vólt Jakobinus szerzeteseknek klastromában szoktak egymás közt gyűllést tartani, a' haza jelenvaló állapattyáról tanátskozni, jót 's rosszát végezni, ölni és eleveníteni s. a. t. Ezek rontották le az elsőbb constitutiót, ezek fosztották meg XVI Lajost életétől, ezek fogják végtére Frantzia országot el temetni.

halálra vitetett ez az ártatlan személy, t. i. Aprilisnek 15 napján foglalatkoskodott a' N. Gyűlés az emberiség jufsainak meg határozásában. A' Gyűlésnek égyik tagja *Mazuyer*, félbe szakasztván az arról való beszédet: *jól vagyon*, úgymond, *engedjünk másokat az ötet illeto jufsokban részesülni, ennek a' szent jusnak nevében szólok, épen most akarják a' birák égy vén szakáts ledny-nak fejét el üttetni néhány illelen beszédeieért, kívánom, halasztafson halálos sententziájának végbe vitetése 24 óráig, vizsgáltafson meg ügye a' törvény tévő deputatio által.* Melly szavaira illyetén felelet adatott: *Már késő, el múlt esőnek nem kell köpönyeg, végbe vitetett immár sententziája.* Ellenben idő engedtetett két olly halálra itiltetett bűnösnek, a' kik valamely zenebonának alkalmazásával égy papot meg öltek. — *Vaujour* dragonyos *Obester* azért leve ennek a' gonosz stülő széknek áldozattyává, mivel illelenül szóllott a' mostani N. Gyűlésnek néhány eszé vezett tagjairól. *Clinchamp* Abbé, (igy neveztetnek Frantzia országban a' *Petrinus* papok) égy kis írott könyvetskéje miatt ölettetett meg. *Belair* Marquis fejével fizette meg hazájából lett ki vándorlását. Múlt Aprilisnek 27 és 28 napján égy fog orvos, és égy kotsis tsak azért fosztattak meg életektől, mivel mind ketten a' királyról beszéllettenek. Az illy kégyetlen birákra illik az a' szent írásbeli hely, mellyről minap Angliában esztendönként tartani szokott közönséges gyónás napon prédikállott a' parlamentom jelenlétében *Doctor Huntingford*, nagy tudományú 's tekintetű Anglus pap, mellyben Frantzia országnak jelenvaló környül állásait eleven szinekkal le ábrázolta: *Jaj, úgymond, annak, a' ki vérrel épít várost, és azt igazságtalansággal tölti bé.* Job. 11. 12.

Ambár egészlen el hatalmazott légyen is Frantzia országban a' függetlenség, és vallástalanság, ámbár egészlen számkivetésbe küldetett légyen onnan a' kégyefség: még is mindazáltal sok olly emberi érzékenységgel bíró lakosok találatnak

ottan is, és még többen találatnának, ha a' Jakobinusoknak dühösségtől nem félnének, a' kik nemtsak jóvá nem hagyják, sőt inkább kárhóztatták, és el töröltetni akarják ezt a' contrarevolucionisták ellen fel állított nyomozó széket. A' *Gironde* osztály Párisba küldetett biztosai által arra kérte a' N. Gyűlést, hogy hánnyák szélylyel ezt a' hóhérló széket. Áprilisenek 29 napján tartatott ülésben eggy valaki a' Gyűlésnek tagjai közül azt mondotta, hogy mivel a' közönséges végezés szerént minden hólnapban kellene ennél az itilő széknél ülőknek változni, szükség oda más birákat választani és küldeni, másként minden emberi érzékenység meg fogna benne alunni, 's egész életekben vérszopó emberek lennének belőlök. Vele ellenkezőt szóllott *Thuriót*, és azt állította, hogy a' kik ezek ellen a' birák ellen szóllanak, irigylik hogy azok kötelelségeiket bé tellyesítették.

Ugyan e' napon adta bé *Bauchotte* mostani hadi minister, a' Jakobinusok gyűlésének a' Francia hadi seregeknél szolgáló fő tiszteknek neveiket, egyszersmind azt igrte, hogy minden előbbi hadi minister *Bournonville* által tétetett hadi eléseget bé takarító Comisariusoknak és tiszteknek neveiket nyomtatásban ki fogná adni, hogy ebben láthassa az egész nemzet, minémü emberekre bizta légyen maga hasznát. Ekkor mondotta

„ *Robertspierre* is, hogy a' N. Gyűlésnek az a'
 „ része, a' melly a' contrarevolucionnak baráttya
 „ és előmozdítója, igen hatalmas, a' hegyről ne-
 „ veztetett résznek azon kell iparkodni, hogy az
 „ előbbi N. Gyűlésnek tagjai öfzve ne hivattas-
 „ sanak. Azt sem kell meg engedni, hogy az új
 „ Constitutio, a' hegyről neveztetett résznek je-
 „ len nem létében határoztasson meg; és hogyha
 „ úgy történne a' dolog; mind az Országának
 „ mind Páris városának osztályait fel kell inger-
 „ leni azon végzés ellen való mondásra. *Marsi-*
 „ *liból* is az iratott, hogy a' Jakobinusok Klób-
 „ jának és annak végzéseinek óltalmára, onnan
 „ 6000 fegyveres emberek fogának menni. Eo-

„ nek egy részé immár útban vólna, sok ágyú-
 „ kat vinne magával, *Beaucair* Bellokárdába,
 „ *Orangebe* Arausoniába; *Lyonba* Lugdunumba
 „ bé fordúlnának, és ki seprük onnan a' rebelli-
 „ seket, az az, a' király pártján valókat, 's
 „ annakutánna Párisba is bé fognának szállani.
 „ s. a. t.

Tudva vagyon, hogy nemcsak Párisban, hanem egész Frantzia Országban nagy szükség uralkodik, nem is lehet másképen, az ifjú parasztok mint a' juhok úgy hordatnak a' mészár székre, a' földművelők iga vonó barmaiktól meg fosztatnák, a' gabona termő földek füvet és bogátskorót termenek. Leg jobban érzik a' kenyérnek szükségét Párisnak lakosai, kiknek száma a' revolutió előtt esett számlálás szerént többre ment hatzáz ezer főnél. Most bártsak fele legyen meg, a' többi rész szerént ki bújdosott hazájából, rész szerént más népetlenebb városokba és helységebe vonta magát, a' fegyver is sok ezret meg emészttet immár. De ha csak háromszáz ezer ember vagyon is mostan ottan, még is elegendő a' kenyér évő, csak ennyi is sokat meg emésztt esztendőnként. Régtől fogva azon tanátskozik a' N. Gyűlés, mi úton módon kellene a' kenyéret szaporítani, égyik egy, másik más projectummal áll ott elő. Minap egy tagja azt javasolta, hogy a' városba bé vitetendő gabonának az árra meg határoztalson: de így inkább ki marad a' paraszt, oda haza is jobb áron el adhatván kevés termését. Másik, 's nevezetesen Páris városának szemé fénye *Marat* azt tanátsolta, hogy a' kenyér sütőknek, és gabonával kereskedő úzsorásoknak gabonás tárjait erőszakosan is fel kellene nyitni, mingyárt elegendő kenyér lenne. Aprilisnek 29 napján tartatott ülésben pedig *Chaumet* leg hasznosabb eszköznök lenni itilte a' szűkölködőknek fel segéllésekre, hogyha azoktól, a' kiknek 100 ezer livra esztendei jövedelmek vagyon 70 ezer el vétetteine, 's a' szegények közt ki osztattatna. Illyetén gyümölsöket terem a' Frantzia szabadságnak fíja!

Májusnak 1 napján tartatott ülésben ismét elő fordult ez a' tárgy. *Latouche* azt javasolta, hogy az osztályok serkentsék fel a' parafizokat és birtokos urakat, gabonáiknak Párisba való bé küldésekre, a' hol semmi bántások nem lenne; hogy a' papiros pénznek száma kevesítésen, hogy a' belső kereskedés mindenütt szabad legyen. *Phelipaux* olly értelemben vólt, hogyha a' N. Gyűlés 12 millió papiros pénzt, kész pénzel ki fizetne, bizonyofsan több gabona vitettetne a' város piataira, óltsobb is lenne, mint eddig vólt; hogy a' sütőknek tsak egyféle kenyeret kellene sütni; és hogy a' napszamosoknak napi béreket, nem *Sous*, hanem a' kenyér fontya szerént kellene meg határozni (p).

A' közönséges jóra vigyázó deputáció e' napon tartatott ülésben adott arról a' N. Gyűlésnek számot, hány nemzet képviselőit küldött legyen az Országnek osztályaiba, 's hányat hivott azokból vissza, 180 közül 63 marad előbbi hivatalyában. *Cambon*, ezen deputaciónak előuloje a' Frantzia táborozó seregeknek mostani állapotyát le irván, avval ditsekedett, hogy a' nemzetnek 11. hadakozó ármádiája vagyon; hogy a' *Dampiere* Generál kórmányára bizatott sereg, melly *Dümurier* házához való hiveségtelensége, és el pártolása miatt nagyon el fogyott, ismét tökéletes lábra állitatott, 90,000 főből áll, és minden napon szaporodik. *De tsak papiroson, nem pedig a' Márs mezéjén!* — Hogy az *Ardennesi* ármádia 37000 emberre megyen, és szüntelen szaporitatik a' recrutákkal (q). Hogy az Olasz országban és Al-

(p) *Sous* Frantzia réz pénznek neme, és egy *Sous* valamivel több egy krajtzárnál.

(q) *Ardennes* (lat. *Arduenna sylva*) *Thionville*-től fogva *Leodium*ig 30 mélyöldnire ki terjedő erdőség. Ennek környékén lévő helységek *Ardennese*knek neveztetnek.

pes hegyek között táborozó sereg nemhogy fogyna, sőt inkább mind jobban jobban öregbülne. — Hogy a' Spanyóloknak Frantzia országban lett béütésektől fogva 40000 emberre szaporodott a' Pyraeneusi hegyekre ki állitatott sereg, és hogy egy ott fekvő falunak férfi lakosai papostól égygyüött fegyvert kötöttek, 's ahoz tsatolták magokat. Hogy a' tengernek partyán is sok fegyveres nép gyülekezik öszve. Hogy Páris városa egy róppant sereget készit 's küld ki a' Kis Britanniában és Normandiában fel támadott pártosok, és az azokat segítő Anglusok ellen. Hogy a' Moseli ármádia (ez az, mellyet *Custine* General kórmányoz, és Weisenburg mellett táborozik) tökéletes állapotban vagyon. Hogy *Rochelle* Rupella, *Brest* Brestia, és *Cherbourg* Caroburgum, (három igen nevezetes népes tengeri kereskedő városok, az első az *Alnensisi* tartományban, a' második alsó Britanniában, a' harmadik Normandiában) magok védelmezésekre néhány regementeket állitanak ki. Utollyára, hogy a' közönséges társaságnak kebelében két reserva, az az, a' több seregeknek ki pótolására hagyatott sereg fogna maradni 's. a. t.

Ha mind úgy volna is, a' mint *Cambon* jelentette a' N. Gyűlésnek, még sem vehetnének ellenségeiken diadalmat. Sokkal többre megyen az ellenek öszve szövetekezett Fejedelmeknek hadi erejek, mint sem az övék, e' mellett ezek fegyverben gyakoroltatott, és hadi fenytékhez szoktatott katonákat, ők pedig gyakorlatlan, fenyték nélkül való, előjáróiknak engedetlen gyűlevészt vittének táborba. A' *Gissai* fő iskola egy nevezetes tagjának *Crome* Profelső, és udvari tanácsos Úrnak számlálása szerént, a' Frantziák ellen szövetséget kötött fejedelmeknek, u. m. Austriának, Prusziának, a' Német és Orosz Birodalomnak, Angliának, Hollándiának, Spanyól, és Szárdinia országoknak birodalmaik 357,700 quadrat, avagy négy szegéletű mélföldre; a' lakosoknak száma 105,356,601 főre;

szárazon lévő hadi erejek 671,991 emberre; hajó seregek 240 linea hajókra, és 1215 fregattákra, és zsákmányozó hajókra megyen. Ezekből 552,000 hadi sereg 113 linea hajó és 236 zsákmányozó hajó állott ki a' *Márs* piatzára a' Frantzia pártosok ellen. — Ellenben Frantzia országnak lapja 10,000 négy szegeletű mélföld, 26 millió lakosa 275 millió rhenes for. esztendei jövedelme, 2062 millió adóssága (ide nem számlálván 4032 millió 370,641 livrára menő assignátát, az az, papírós pénzt, mellyért 7720 millió 638,337 livrát érő nemzeti, és ki költözött birtokos uraknak jószágaiak vagynak hypotecára, az az, zálog gyanánt tétetve); 591,816 főből álló hadi serege; 72 linea hajója; 184 fregattái és zsákmányozó hajói vagynak. Ezek közül pedig tsak 250,000 fegyveres-ember, 50 linea és 55 zsákmányozó hajó vagyon activitásban, az az, az ellenség ellen. A' lakosok között 70,000 ember költözött ki hazájából, kiknek fekvő jószágok 2200 millió rh. forintra megyen.

Hogyha tehát a' Frantzia képzelt köz társaságnak lakosait, esztendei jövedelmét, és hadi erejét, öszve vettyük az ellenek szövetséget kötött Európai fejedelmeknek jövedelmeivel és hadi erejekkel, emberi módon gondolkodván, lehetetlen nékik ezeket meg győzni, és új constitúcióknak fundamentomát meg vetni. Hátha még, a' mint fűv a' szél, Svécia, Dánia, Nápoly országok, és a' Hetruriai avagy Florentzai nagy hertzezség is ki kelnek ellenek, ugyan hová és kihez folyamodnak segítségért, az ő maroknyi hadi seregek fölöstökömré is keves leszen, a' szövetséges Fejedelmek ellenek küldött hadi erejének. *Svédinnak* mostani hadi ereje 48499 főre, 28 linea hajóra, és 43 alsóbb rangú hadakozó hajókra megyen. *Dáninnak* jelenvaló hadi ereje 59278 gyalog és lovas katonából, 40 linea és mintegy 36 alsóbb rangú hajókból áll, mellyeken mind öszve 20,000 hajós katonák szolgálunk. A' *Nápolyi* királynak 36961 gyalog 3808 lovas katonája, 5 linea- és 16 apróbb rangú hajókból álló

tengeri ereje vagyon. A' Florentziai N. Hertzeg is, kinek 2 és fél millió ezstendei jövedelme, és kevés héjján 1 millió jobbágya vagyon, minden maga meg erőltetése nélkül küldhet ellenek 15 söt 20 ezer embert is, és néhány hadakozó hajókat. Végtére a' Sz. Pápa is könnyen hozzájok kaptsolhattya magát, kinek hadi ereje a' mostani környülállásokhoz képest igen jó lábra vagyon állitva. Igy olztán egész Europa a' Frantziák ellen leszen, és rövid idő múlván semmivé teszi országokat.

A' hadi dolgokra vigyázó deputáció *Májusnak* 2 napján újjobban a' N. Gyűlés eleibe terjesztette a' táborozó seregeknél tartozkodó sok szükségtelen kárára vagynak a' katonáknak, kiváltképen az ide 's tova való marsitkozásban. Az ülésbe küldeteit deputatus *Dümurier*t tette ennek a' nagy hibának okául, a' ki mindenkor annyi ágyasakat, éneklő leányokat, és komédiásnékat hordott magával a' táborban, hogy az ő fő kvártélyá hasonló volt valamelly Török Basának haremjéhez. Az ő példáját, nem tsak a' főbb és alsóbb rangú tisztek, hanem még a' köz katonák is követték, és haszontalan kenyér évöket hordottanak magokkal. Sokakban botránkozást és bosszúságot okozott ez a' jelentés, és mingyárt meg határozottatott, hogy a' főző és mosó asszonyokon kívül, minden más henyelő, söt még a' katonáskodó asszony személyek is küldettesenek vissza honnyaikba.

Hogy el ne selejtsem, az iratik Stuttgárdból, hogy *Dümurier* Májusnak 2 napján ott volt, és sok nagy embereket meg látogatott. Kitsin száraz, de tüzes, elmés, nyújas, emberséges, és sok idegen nyelveket értő embernek lenni mondatik. Két okát adják ide 's tova való járkálásának 1. hogy a' Frantzia nemzetből ki vegye a' maga ellen támadott gyanúságot, melly szerézt ő haza arulónak, és a' frigyes Fejedelmekkel tzimborálónak lenni tartatik. 2. Mivel hazafü-

nak utánna való ólalkodások miatt sohol sem tartya magát bátorságosnak.

A' *Vandróvi* osztályban támadott zenebonának setét fellege, veszedelmes zápor elsővel fenyegeti a' Fr. köz társaságot, mellynek jelentésére azt végezte a' N. Gyűlés, hogy a' *Heraulti* osztálynak e' nyomban tett buzgó rendelkezései minden osztályokba küldettefsenek meg, és tételssenek a' nemzet előtt közönségesekké. Halván az említett osztály a' Spanyóloknek Frantzia országba lett bé tsapásokat azt végezte.

1. Hogy 5000 új katonát verbuállyanak. —
2. hogy a' gazdag lakosok 5 milliom livrát fizessenek.
3. minden gyanús személyek küldettefsenek ki a' Fr. köz társaságból. s. a. t.

Tudjuk az előbbi történetekből, hogy *Marat* ugyan törvénybe idéztetett, és rabságra sententiaztatott; de az itilő biráknak bosszuságára nemcsak szabadon bocsátatott a' *Jakobinusok* által, hanem e' mellett, polgári korona tétetttévén tejére, nagy győzedelmi pompával vezetett 's kísértetett bé a' N. Gyűlésnek ülésébe. Ennek az ő ellenségein vett győzelmének már is két veszedelmes következtései vagynak. *Első* az, hogy az ő kedves tzimborája *Egalité Filep*, a' ki minap minden rokonival égygyütt Marsiliába küldetett fogságba, onnan ki menekedvén Párisba vízfzafog menni. *Második* ez, hogy Májusnak 2 napján a' Royalisták (igy neveztetnek a' királyi méltóságnak pártfogói) ellen fel állitatott itilő szék eleibe mevén egy gonosz ember, avval vádolta az ártatlan királynét, hogy a' mioltá a' Tempelben vagyon, azóltától fogvást is titkon levelezett a' köz társaságnak ellenségeivel; nevezetesen az Austriai házval, és hogy jutalom igiret mellett ő lett volna a' leveleknek el küldetésekben elköz. s. a. t. Atkozott anyának atkozott fajzattya, gonosz Júdás! Kétség kívül *Ravalliak Ferentznek* is-tentelen maradéka ez, evvel a' fanatismusnak

őpiuma ölette meg IV. *Henrik* Fr. királyt, amavval pedig a' szabadságnak el hatalmazott malzaga árultatta el a' királyi familiának ártatlan véréért. Törvényes kérdőre vonattatván el zároltattott.

Hadi Történetek és Környüldállások.

Májusnak 1 napján *Valenciennes* és *Conde* között történt ütközetről, melyet újság leveleimnek 17-ik árkusában a' 263 lapon rövideden elő adtam, most már bővebb tudósítást vettünk a' Felsőges hadi Cancellariától, mellynek rövid sumája ez. *Dampierre* Frantzia Generál 80,000 embert vonván öszve a' *Famarsi* sikon, Májusnak első napján két kolonnéra osztatta fel azokat, és hogy *Valenciennes*'s *Conde* fekvő földről el üzhesse az Austriai seregeket, táborának bal szárnyával ő maga, jobb szárnyával pedig egy más Generál által támadta meg seregeinket. Elejntén Szerentsés is vólt, és nemtsak elő állott tábori vigyázatainkat, hanem *St. Saure* mellett fekvő táborunkat is másfél órányi földre vilzta nyomta. Lovasai a' Tyrolisi vadász katonák közé bé vágván, sokat le szabdaltak közüllök, és ha lovasaink nem érkeztenek vólna segítségekre, az egész *corpust* szélllyel szórta vólna. Vért kapván a' Szerentsének első kedvezésén, *Onnaing* vidékén immár hadi rendbe állitatott seregeinkig ment, holott két redutban fekvő ágyúinknak zápor módjára hulló golyóbisai küldetttven katonáira a' meleget ki nem álhatta, hanem meg fordulván nyakra före vilzta szaladott *Valenciennes* alá. Négy divisió ment *Barcé* hűszár regementébö üzésére, a' kik 6 ágyút és néhány puska poros taligát, és az azok eleibe fogatott lovakat el nyervén, vitézi tüzők között egy Fr. falut is porrá égettek.

Az ellenségnek az a' szárnya, melyet személyesen vezetett *Dampierre* Generál, táborunknak bal szárnyát támadta meg, és elejntén nem halzon

nélkül, hanem itten is vakot vetett szereztséje, és ártilleriánknak sebes tüze által vissza verettett hosszas viaskodása után. Reggeli 9 órától fogva, dél-után 1 óráig tartott a' viaskodás. Három órakor ismét el kezdődött azon seregeinknél, mellyet Gr. *Klauffait* kormányozott és estéli 9 óráig tartott. A' minémű nagy dühösséggel harztoltanak az Austriai tábor ellen a' Frantziák, éppen olly bátran és álhatatosan viselték magokat vitézeink. A' mint iratik 4500 embert veltett az ellenség, mi pedig mintegy 3 vagy 4 százat. Nyereségünk 15 apróbb és nagyobb ágyúra megyen. A' *Barkó's Eszterházi* hűzárjai, és a' Gr. *Sztáray* gyalog regemente rendkívül való vitézséget mutattanak.

Májusnak 2 napján is mözdülésben vólt az ellenség, de semmit nem kezdett. *Ryffelből* ki ütött és *Dornickra* tsapott Frantziáságot is vissza üzték az Anglusok. Rövid nap alatt formalis ostrom alá véttelik *Valenciennes* és *Conde*.

Belgyiomban az Austriai, a' N. Birodalomban pedig a' Prussiai égygyesült seregek szorongatják a' Frantziákat. *Biberichből* Moguntziának szomszédtságából azt a' hirt halljuk, hogy Májusnak 8 napján nagy melegséget szenvedtenek a' Moguntziába és Kalselbe záratott Frantziák, mind bé, mind ki sűrűn repültek az ágyú golyóbisok, nem tsak az élő állatok, hanem még a' föld is rezketett a' nagy ágyú harsogás miatt. Kalsel mellett sok Frantziák hullottak el, onnan lett ki tsapások után el szakasztatván a' vártól. Sem nappal, sem éjjel nints szünete a' viaskodásnak. Mind a' két rész egygy formán dühösködik egymás ellen. Nagy pulztitást okoznak Moguntziában a' bé lövetett tüzes golyóbisok, ölik az embereket és barmokat, por hamuvá teszik a' leg szebb házakat. A' mit századok építettek benne, egy 's két óra alatt semmivé teszi az irgalmatlan tűz. Nyögnek a' kár vallott polgárok vé-

res verejtékkel keresett vagyonoknak el vesztésén, sirnak, jajgatnak a' félénk, affzonyok, és gyermekek a' rettentő veszedelem között. Moguntziának meg vétetése után, *Thionvillére* kerül a' sor, éjjel nappal temérdek ágyú golyóbisok és más ostromló eszközök vitettek né bé Trierbe.

Májusnak 10 napján minden szünet nélkül bögtének az ágyúk, szállottak a' Fr. battériákra a' golyóbisok. Ők sem maradtak adósok, tromfot tromfal ütöttek vissza, keményen hányták a' Rajna és Meyn tsutsainál készített Prussus és Hafsus battériákra a' tüzes bombákat, égygyik a' másik ellen dühösködött.

Az igaz felebaráti szeretetnek jeles példája.

Mons mellett, múlt ősszel történt szerentsétlen ütközet után, két Frantzia ment Lüttichbe, de abban sohol sem kaphatván szállást, imide amoda bollyongottak a' városnak úttzáin. Eggy öreg polgár háza ajtaja előtt álván tudakozza tőlök, kit és mit keresnek? Szállást felelték a' Frantziák, ha szalmán kellene is hálnunk, de sohol sem kaphatunk. Jól vagyon barátim, mond az öreg, térjete né bé ha tettik hozzám, leszen eggy 's két zsúp szalmátok nállam. El fogadják az ajánlást, és midön vatsorával kínálta volna őket az öreg ember, azt felelték: Köszönnyük, kenyeret vettünk magunknak. Más napon délben újokban meg kinyállya őket ebédvel a' gazda, de ekkor is tsák azt felelték, a' mit az előtt való estén. Mondja nékik az öreg ember gazdasszonya: Barátim, ne vésétek meg estére a' gazdám kínálását, másként meg fog réátok nehezelti, és éhel hólt kevélyeknek nevezni. Meg fogadják a' leány szavát a' vendégek, és engedelmekednek a' gazda vatsorájával való kínálásának. Étel után, mondja nékik az öreg ember: Barátim, holnap mennyetek el innen, mivel a' patrióták ide jönnek, és ha titeket nállam találnek, mind néktek, mind nékem bajotok leszen, hová szándékoztok menni? Mastrichtba felel a' két Frantzia,

Jól vagyon, majd egy levelkét írok, mellyben titeket egy ott lakó barátomnak foglak ajánlani, vigyétek el magatokkal, holnap reggeli 6 óránál tovább házamnál nem maradhattok. Bé is tellyesítették a' szegény Frantziák parantsolattyát, és más nap 5 órakor fel kelvén, gyalog el indultak, 's mentenek Mاستrichtra, és ottan által adták a' levelet, a' Lüttichi öreg ember baráttjának. Ez el olvasván fel nyitotta kasszáját, és mind kettőjöknek 60 károlint adott, melly nem reménylett dologon örömeinek könyvei hullottanak szemeikből. — Nyoltzad nap múlván ezután fel keresvén őket a' városban ez a' Mاستrichti lakos, mondja nékiek: Uraim, Lüttichi jó barátotok meg hólt, 's titeket tett hagyományinak testamentomában örökösivé, hanem addig, míg a' Patrióták ott múlatnak, fel nem vehetitek. Azután oda menvén mind kettő fel vette hagyott örökségét, t. i. egygyik egygyik 20 ezer forintot.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tegnap dél előtt 10 és 11 órakor avattatott bé, vagy la' mint némellyek mondják, ment az Egyházhoz a' Fels. Császárné, melly tzeremoniának szemlélésére sok uraságok és afzfzonyóságok gyüllöttek fel. A' palotából egy karos izékbe vitetett le az udvari kápolnába felséges afzfzonyúnk, ölében tartván a' kisedet fő hertzeget; a' kápolnának ajtajához érkezvén a' Császár, Császárné, és felséges rokonai meg állapodtanak, a' Fels. Császárné meg áldattatott, 's bé menvén az óltár eleibe le térdepelve imádkozott. Innen lábbon az udvari kápolnának felső részébe fel ment fels. férjével 's rokonival együtt, ott halgatta el a' sz. misét. Estére Fels. Urunk engedelméből az egész belső város meg vólt világosítva, 's örömmel élteve.

Doct. Decsy Sámuel.